

Časopis Ochrany dravcov na Slovensku

Ročník 14

DRAVCE A SOVY

Birds of Prey and Owls – Journal of Raptor Protection of Slovakia

SPRÁVY SKUPÍN 2017

**VÝSLEDKY ZIMNÉHO SČÍTANIA
DRAVCOV 2018**

**Z LÁSKY
KU KRIVÝM ZOBÁKOM –
VŠETCI ZA DRAVCE**

1

2018

DRAVCE A SOVY

Časopis Ochrany dravcov na Slovensku

Ročník 14 / Číslo 1 / 2018

Vydáva: Ochrana dravcov na Slovensku

Vedúci redaktor: Roman Slobodník

Redakčná rada: Lucia Deutschová,
Jozef Chavko

Grafická úprava: Grafické štúdio – DUDOK,
www.dudok.sk

Preklady: Lucia Deutschová, Marek Gális,
Tomáš Veselovský

ISSN: 1336 - 6874

Náklad: 200 kusov

Neprešlo jazykovou úpravou.

Adresa:

Ochrana dravcov na Slovensku
Raptor Protection of Slovakia (RPS)
Trhová 54
841 01 Bratislava

e-mail: dravce@dravce.sk

mobil: 0911 882 626

www.dravce.sk

www.facebook.com/dravce.sk

Bankové spojenie: Tatra banka a.s.

IBAN: SK5511000000002623078364

IČO: 317 97 717

Fotografia na titulke:

Kaňa sivá (*Circus cyaneus*). Víťazná fotografia zo súťaže Fotografia roka 2017. Autor: Ervin Hrtan ml.

Fotografia na zadnej strane obálky:

Ďalšie víťazné fotografie zo súťaže Fotografia roka 2017 podľa hlasovania členov a sympatizantov RPS.

FOTOSÚŤAŽ – VYTVOR S NAMI NAJKRAJŠÍ DRAVČÍ KALENDÁR 2019

Pošli do **15.7.2018** na fotosutaz@dravce.sk fotografie v kvalite vhodnej na tlač vo formáte A4 prioritne na šírku (landscape). Každý, koho fotografiu vyberieme, získa poukážku do knihkupectva a dva kalendáre zdarma.

- Súťažné fotografie majú zachytávať dravce a sovy vo voľnej prírode, na území Slovenskej alebo Českej republiky.
- Otvárame dve súťažné kategórie:
„*Erotická fotografia*“ – snímky párenia dravcov či sov
„*Bežná fotografia*“ – všetky ostatné motívy a situácie zachytávajúce život dravého vtáctva.
- Naším cieľom je zostaviť kalendár z nových, neznámych záberov. Preto je možné prihlásiť len snímky doposiaľ nepublikované v akýchkoľvek printových a elektronických médiách, na sociálnych sieťach a podobne.
- Do súťaže je možné poslať snímky, ktoré boli prihlásené v rámci členskej schôdze RPS a nezískali žiadnu cenu.
- Jeden súťažiaci môže zaslať maximálne 3 snímky v každej kategórii.
- Spolu s fotografiami v plnej kvalite je potrebné zaslať: Meno a priezvisko autora, Dátum a miesto vzniku fotografie, Názov druhu, ktorý je na fotografii.

Okrem toho prítvame, ak fotografiu doplníte stručným textom o okolnostiach vzniku fotografie, zaujímavom príbehu, či pocitoch fotografa v súvislosti so záberom. Zaujímavou informáciou je aj použitá technika (typ fotoaparátu a objektívu).

Zaslaním fotografií súťažiaci:

- vyjadruje súhlas s pravidlami súťaže a so zverejnením snímok v kalendári, na webových stránkach RPS a ZSE, na Facebook a Twitter stránkach uvedených organizácií, prípadne iných materiáloch organizácií,
- prehlasuje, že snímka vznikla v súlade s najlepšimi morálnymi zásadami ornitológa a jej vznikom neboli fotografované dravce a sovy rušené (najmä počas hniezdenia a odpočinku),
- súhlasí s použitím, spracovaním a archíváciou poskytnutých osobných údajov pre účely tejto súťaže.

MILÁ DRAVČIARSKA KOMUNITA,

Jeden zo známych vedcov povedal pamätný výrok: „Ak to nevieš vysvetliť jednoducho, potom tomu dostatočne nerozumieš“. Práve týmto sa riadime pri našej práci s médiami tak, aby sme našu činnosť priblížili verejnosti. Dravce a sovy sú súčasťou slovenskej prírody a aby tomu tak naďalej bolo, potrebujeme, aby si to ľudia uvedomili. Aby chápali, že 1 sova dokáže poľnohospodárom zachrániť 1,5 tony obilia a tiež to, že dravce plnia v prírode dôležitú sanitámu úlohu.

Často okolo seba počúvam sťažnosti, že médiá prinášajú iba negatívne správy. A veľmi sa teším, že práve my môžeme reálne ovplyvniť, čo ľudia čítajú a tiež, ako konajú. V našich tlačových správach často spomíname dopad jednotlivca na stav našej krajiny. Pretože ja rozhodujem o tom, čo skončí v mojom nákupnom košíku – bude to jablko z plantáže, vzdialenej tisícky kilometrov? Plantáže s desiatkami postrekov, ktoré zničí všetko živé naokolo? Alebo to bude jablko zo záhradky, ktoré si kúpim na trhu? Alebo možno z ekologického poľnohospodárstva, ktoré pestuje na malých plochách rozličné plodiny a poskytuje tak priestor nielen jednej plodine na desiatkach hektárov – ale mnohým druhom rastlín, hmyzu a stavovcom, ktoré sa hmyzom živia?

Teší ma to, že Ochrana dravcov na Slovensku významne ovplyvňuje mediálny priestor na Slovensku. A práve v tejto dobe, po vražde novinára, ktorého niektorí z nás osobne poznali, by sme sa chceli poďakovať všetkým novinárom. Za vašu odvahu a za vašu angažovanosť. Za to, že vám môžeme zavolať aj po skončení vášho pracovného času, či cez víkend. Pretože aj vám, rovnako ako nám, záleží na tom, aby Slovensko bolo domovom aj pre dravce a sovy...

Martina Brnziková Badidová

Za podporu pri vydaní tohto čísla časopisu ďakujeme spoločnosti Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a. s.

OBSAH

Úvod 3

Správy pracovných skupín 2017

Chavko J. – Orol kráľovský (<i>Aquila hellaca</i>)	4
Korňan J. – Orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>)	6
Maderič B. – Orol krikl'avý (<i>Clanga pomarina</i>)	10
Chavko J. – Orliak morský (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	11
Chavko J. – Sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>)	12
Chavko J. – Sokol rároh (<i>Falco cherrug</i>)	13
Slobodník R., Chavko J. – Sokol červenonohý (<i>Falco vespertinus</i>)	14
Slobodník R. – Sokol myšiár (<i>Falco tinnunculus</i>)	16
Maderič B., Svetlík J. – Haja červená (<i>Milvus milvus</i>)	19
Noga M. – Kaňa popolavá (<i>Circus pygargus</i>)	21
Nemček V. – Kaňa močiarna (<i>Circus aeruginosus</i>)	22
Nemček V. – Sova obyčajná (<i>Strix aluco</i>)	23
Pačenovský S. – Pôtik kapcavý (<i>Aegolius funereus</i>)	24
Pačenovský S., Šotnár K. – Kuvičok vrabčí (<i>Glaucidium passerinum</i>)	25
Bacsa K. – Plamienka driemavá (<i>Tyto alba</i>)	27
Veselovský T. – Myšiarka ušatá (<i>Asio otus</i>)	29

Príspevky

Gáliš M. – Novinky spod ošetroreň vedení	31
Veselovský T., Chavko J. – Výsledky zimného sčítania dravcov 2018	33
Deutschová L. – Z lásky ku krivým zobákom – Všetci za dravce	36

Foto: J. Chavko

OROL KRÁĽOVSKÝ

(*Aquila heliaca*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

S. Kováč, J. Chavko, T. Veselovský, B. Landsfeld, L. Prešinský, R. Galaš, S. Harvančík, L. Šnirer, A. Dubravský, J. Lipták, J. Mihók, J. Pavelka, L. Deutschová, J. Izakovič, B. Matejovič, T. Tedla, R. Jureček, J. Svetlík, E. Hrtan, V. Pečeňák, M. Olekšák a Z. Guziová

Spolupráca:

CHKO Malé Karpaty, CHKO Záhorie, CHKO Latorica, CHKO Dunajské luhy a CHKO Ponitrie

Súhrn výsledkov monitoringu na Slovensku:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	25
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	19
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	19
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	15
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	4
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	24
Krúžkované jedince (pull)	<i>Ringed specimens (pull.)</i>	10+?

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny v hniezdnom areáli druhu v rámci západného Slovenska a poskytujú informáciu o početnosti hniezdení druhu najmenej 95% z celkovej populácie hniezdiacej na tomto území.
The presented data are the result of activities of Working Group members in the breeding territory of the species providing data of about 95% of the whole breeding population in Slovakia.

Výsledky monitoringu na západnom Slovensku:

- 25 skontrolovaných aktuálnych domovských okrskov
- 19 obsadených domovských okrskov
- 19 párov zahniezdilo a znieslo násadu
- 15 párov zahniezdilo a vyvedli 24 mláďat (8 x 1, 5 x 2, 2 x 3 a 3 x 0)
- 4 páry hniezdili neúspešne

Priemerný počet na všetky zahniezdenia bol 1,3 mláďat a na úspešné hniezdenia bol 1,6 mláďat.

Na 25 sledovaných hniezdiskách zahniezdilo spolu 19 párov v ORC: 4 – Tribeč, 3 – Považský Inovec a Trnavská pahorkatina, po 2 – Borská nížina a Podunajská rovina, po 1 – Pohronský Inovec, Hronská pahorkatina, Ipeľská pahorkatina, Nitrianska pahorkatina, a Malé Karpaty. Najvyššia denzita párov bola zaznamenaná v pohorí Tribeč.

Z celkového počtu 19 hniezdiacich párov 4 páry hniezdili neúspešne, 2 x došlo k pádu hniezda a 2 x príčina neúspešnosti nebola zistená. V jednom prípade sa po páde hniezda podarilo jedno z dvoch mláďat zachrániť a po rehabilitácii bolo priložené do hniezda s mláďaťom iného páru, z ktorého vyletelo (S. Harvančík, L. Šnirer, A. Dubravský in verb.)

Na západnom Slovensku v pohoríach zahniezdilo 12 párov a 7 párov v nížinách. Možno sa domnievať, že páry sú v dôsledku vtáčej kriminality vytlačané z nížin do príľahlých pohorí.

Súhrn výsledkov monitoringu na východnom Slovensku:

Z monitoringu hniezdenia na východnom Slovensku sme tento rok získali len čiastočné výsledky od Jozefa Mihóka bez uvedenia konkrétnych lokalít. Monitoring vykonával len na území západne od Slanských vrchov (ORC Košická kotlina), kde hniezdilo 10 párov, z toho úspešne len 5, ktoré vyvedli 10 mláďat. Predpokladal hniezdenie ešte jedného páru, čo sa ale nepodarilo preukázať.

Za najväčšiu stálu hrozbu straty priaznivého stavu populácie orla kráľovského na Slovensku možno považovať extrémne intenzívne poľnohospodárske využívanie krajiny s negatívnym dopadom na potravnú ponuku, ale tiež aj iracionálne aktivity trávenia drobných zemných cicavcov, úmyselné vykladanie otrávených návnad a nezákonný odstrel.

Foto: E. Hrtan ml-

OROL SKALNÝ

(*Aquila chrysaetos*)

Ján Korňan

Foto: J. Korňan

Riešitelia:

J. Brndiar, E. Feriancová, T. Flajs, J. Hoľma, M. Lehotský,
M. Macek, J. Mihók, S. Ondruš, J. Pavelka, B. Sedláková,
L. Šimák, K. Šotnár, L. Šnirer

Zdroje údajov a spolupráca:

M. Ballo, Š. Čenger, D. Csepányiová, D. Dobříková, M. Dobrota,
A. Dúbravský, L. Dzúriková, E. Feriancová, M. Gejdoš, E. Hapl,
S. Harvančík, M. Haverlová, D. Horal, T. Il'ko, Z. Kaliská, J. Kicko,
J. Kormančík, P. Kubík, B. Landsfeld, D. Lobbová, B. Machcinik,
J. Mikuš, L. Ondraško, P. Orel, J. Pavelka, A. Prachárová,
R. Reťkovský, M. Špilák, Z. Vavřík, P. Vrlík, J. Zoldy

Súhrn výsledkov hniezdenia v rámci celého areálu výskytu *Aquila chrysaetos* na Slovensku:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	78
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	69
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	46
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	32
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	14
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	36
Krúžkované jedince (pull)	<i>Ringed specimens (pull.)</i>	33

Produktivita hniezdiacich párov bola 0,8 mláďaťa na hniezdny pár.

Produktivita kontrolovaných párov bola 0,7 mláďaťa na hniezdny pár.

Zistené boli 4 nové páry, jeden na Muránskej planine,

Podobne ako v roku 2016 aj v tomto roku úspešne vyleteli z hniezd v dvoch prípadoch (Veľká Fatra a Malá Fatra) 2 mláďatá bez zásahu človeka.

14 (30,4 %) párov bolo neúspešných, z toho straty na znáškach boli zistené v 12 prípadoch, a 2 x straty na mláďatách.

Príčiny strát:

- 7x straty prirodzené z bližšie nezistených príčin,
- 1x antropická príčina, výstavba lesnej cesty
- 6x neznáme príčiny.

V jednom prípade došlo pravdepodobne k vykradnutiu hniezda. Bývalému pracovníkovi ochrany prírody Ing. Alojzovi Kaššákovi bolo anonymne donesené orliča (v krabici pred dvere domu), ktoré bolo odchované v rehabilitačnej stanici v Zázrivej a neskôr vypustené do prírody na Morave.

Druhé zachránené mláďa sa našlo vysilené pri kontrole hniezdnej lokality v Malej Fatre, bolo rehabilitované v ZS Zázrivá a neskôr vypustené do prírody na Morave spolu s predchádzajúcim mláďaťom.

Unikátne hniezdenie orlov skalných bolo zistené na Muránskej planine Jaroslavom Brndiarom. Orly vyviedli jedno mláďa myšiaka lesného.
Foto: J. Korňan

Pri označovaní mláďaťa na muránskej planine boli na hniezde ako potrava 3 myšiaky
Foto: J. Korňan

Tab.1. Označovanie mláďat a odber krvných vzoriek

Riešiteľ	Kružok	Mikročip	Krvná vzorka
Metod Macek	14	0	0
Ladislav Šimák	8	0	0
Ján Korňan	8	0	8
Jozef Mihók	1?	0	0
Ladislav Šnirer	1	0	0
Karol Šotnár	1	0	0
SPOLU	33	0	8

Nový pár orlov skalných zistila B. Sedláková v Strážovských vrchoch. Úspešne vyviedol mláďa.

Foto: J. Korňan

Tab. 2. Úhyny v roku 2017

Označenie	Dátum nálezu, úhynu	Lokalita nálezu	Vek, pohlavie	Príčina	Poznámka
A1490	03.01.2017	Pri Zvolene	7K, F	Otrava olovom	Pravdepodobná príčina úhynu: upchatý žalúdok nestrávenými zvyškami srsti a pravdepodobná otrava olovom s hodnotou 133,4 (norma je <5,0). Rehabilitácia D. Dobriková a M. Adamcová
SK048	11.04.2017	Vavrišovo	2K, F	Elektrické vedenie	Informácie: P. Vrlík a E. Feriancová

Pár 12405 v Strážovských vrchoch bol ako vždy úspešný. Jeden z najproduktívnejších párov na Slovensku. Za obdobie 10 rokov (2007-2017) úspešne vyviedol 10 mláďat.
Foto: L. Šnirer

Zaujímavosti:

Jaroslav Brndiar z Muránskej Planiny zistil unikátne hniezdenie páru orlov skalných, ktoré pravdepodobne vytlačili myšiaky lesné z vlastného hniezda a vychovali jedno mláďa myšiaka. Tento prípad sledovali aj ďalší ornitológovia z Muránskej planiny (D. Löbbová, M. Detko, P. Baľko) a lokalitu navštívil a hniezdenie zdokumentoval aj autor príspevku.

Ďalšie aktivity:

- 1 x neúspešný adopčný pokus neúspešného páru v Strážovských vrchoch, kde sa mláďa vymenilo na nevyľiahnutú znášku
- 15 x prednášky

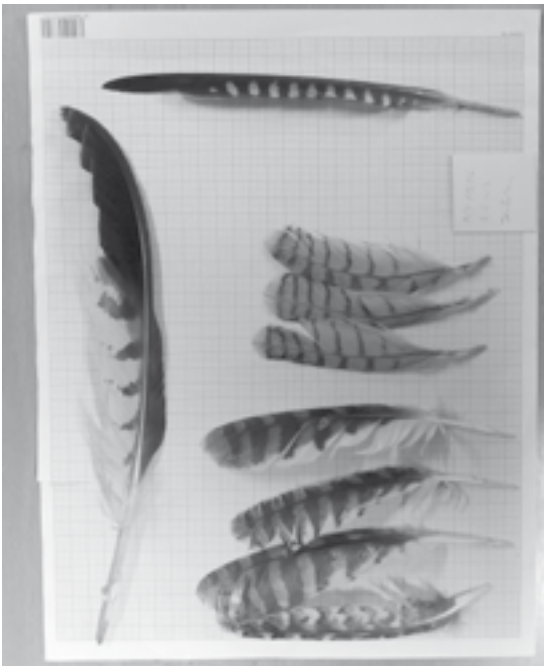
Na rontgenovej snímke orlice vidieť staré stopy po brokoch, ktoré ale neboli priamou príčinou uhynutia.

Foto: D. Dobříková

Otrávená samica vo veku 5 rokov 7 mesiacov bola nájdená 3.1.2017 pri Zvolene. Napriek vynaloženému veľkému úsiliu o záchranu uhynula. Krúžkovaná (A1490) bola v r. 2011 v NP Malá Fatra

Foto: D. Dobříková

Prvé zistenie sokola sťahovavého (pero hore) v potrave orla skalného je z NP Malá Fatra.

Foto: J. Korňan

11.4.2017 nález orlice v 2. roku života pod elektrickým vedením s krúžkom SK048 na Liptove (Vavrišovo).

Foto: P. Vlšík

Foto: B. Maderič

OROL KRIKĽAVÝ

(Clanga pomarina)

Boris Maderič

Riešitelia:

Dravecký M., Gulák E., Karaska D., Kicko J., Kováč S.,
Lehocký M., Maderič B., Mikiara Š., Pečeňák V., Šnírer L.

Spolupracovníci:

Brdiar J., Dúbravský A., Ďurian P., Flajs T., Gombaský M., Hapl E.,
Harvančík S., Hruz A., Il'ko T., Löbbová D., Olekšák M., Platko J., Senk S.,
Schneider D., Schneider J., Siman P., Slobodník R., Slobodník V., Sooš K.

Kontrolované hniezdiská	Checked breeding territories	86
Obsadené hniezdiská	Occupied breeding territories	50
Počet hniezdiacich párov	Breeding pairs	47
Počet úspešne hniezdiacich párov	Successful breeding pairs	42
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	42
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	5
Krúžkované jedince (mláďatá + dospelé)	Ringed specimens (pull. + adults)	37 (36 + 1)

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti populácie druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Podiel jednotlivých riešiteľov na monitoringu populácie orla krikľavého v roku 2017 (počet kontrolovaných hniezdných lokalít/počet dohľadaných obsadených hniezd/počet vyletených mláďat): **MADERIČ B. (42/25/22), KICKO J. (32/14/9), DRAVECKÝ M. (16/11/7), GULÁK E. (9/7/3), MIKIARA Š. (5/4/4), ŠNÍRER L. (3/3/3), KARASKA D. (3/3/3), KOVÁČ S. (1/1/1).** Zo 42 hniezd úspešne hniezdiacich párov vyletelo spolu 42 mláďat (42×1). Produktivita hniezdnej populácie predstavuje 0,89 juv./hniezdiaci pár. Príčina neúspešnosti hniezdenia bola uvedená členmi pracovnej skupiny v 5 prípadoch, z nich 1x nepriaznivé počasie, 1x lesohospodárska činnosť, 1x vyrušovanie motorkármí a 2x neznáma príčina.

Členovia pracovnej skupiny označili spolu 37 jedincov, z nich 36 mláďat a 1 dospelého jedinca. Všetky jedince boli označené ornitologickými krúžkami (dva z nich novým ornitologickým a zároveň odčítateľným krúžkom typu „BT“). Súčasne farebnými plastovými odčítateľnými krúžkami bolo označených 26 jedincov. Podiel jednotlivých riešiteľov na označovaní orla krikľavého bol nasledovný (ornitologický krúžok/farebný plastový krúžok): **MADERIČ B. 16/16, KICKO J. 11/2, DRAVECKÝ M. 4/4, KARASKA D. 3/3, ŠNÍRER L. 2/0, SLOBODNÍK V. 1/1.**

Foto: B. Maderič

Foto: J. Chavko

ORLIAK MORSKÝ

(*Haliaeetus albicilla*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Lengyel, J. Chavko, Š. Danko, J. Mihók, J. Lipták,
Z. Ríflík, T. Tedla, R. Jureček, J. Svetlík, V. Prachár,
M. Balla, M. Olekšák, D. Karaska, J. Hoľma

Spolupráca:

CHKO Dunajské luhy, CHKO Záhorie a CHKO Latorica.

Súhrn výsledkov monitoringu na Slovensku:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	28
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	21
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	21
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	13
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	8
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	25
Krúžkované jedince (pull)	<i>Ringed specimens (pull.)</i>	3 + ?

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny v hniezdnom areáli druhu v rámci SR a poskytujú informáciu o početnosti hniezdení druhu na Slovensku najmenej 80 - 90% z celkovej populácie.

The presented data are the result of activities of Working Group members in the breeding territory of the species providing data of about 80-90% of the whole breeding population in Slovakia.

Odhad početnosti hniezdnej populácie v SR v roku 2017 predstavuje 23 – 27 párov

Na západnom Slovensku bolo v Podunajskej rovine, v Borskej nížine, Hronskej pahorkatine a Považskom Inovci kontrolovaných spolu 19 hniezdisk. V Podunajskej rovine zahniezdilo 8 párov z ktorých 7 párov hniezdilo úspešne a vyvedli spolu 14 mláďat, v prípade neúspešného páru sme na hniezde našli len 2 uhynuté mláďatá a dospelé jedince sme na hniezdisku nepozorovali. V Borskej nížine boli kontrolované 4 hniezdiská, zahniezdil však len jeden pár, ktorý úspešne vyvedol 2 mláďatá. V Hronskej pahorkatine sme kontrolovali len jedno hniezdisko, kde pár úspešne vyvedol 2 mláďatá. Zaznamenali sme aj neúspešné hniezdenie jedného páru v Považskom Inovci, kde v dôsledku silnej víchrice došlo k zlomeniu hniezdného stromu, pri páde konáre zachytili samicu sediacu na násade a táto bola usmrtená.

Na východnom Slovensku bolo kontrolovaných 6 hniezdisk. Vo východoslovenskej rovine zahniezdili 4 páry, z toho 2 úspešné páry vyvedli 4 mláďatá (2 x 2), v jednom prípade sa predpokladá, že príčinou neúspešnosti bola výstavba poľovníckeho posedu a v druhom prípade sa príčinu nepodarilo objasniť. V Slovenskom krase zahniezdil úspešne jeden pár a vyvedol 2 mláďatá. V Košickej kotline hniezdil úspešne 1 pár, ktorý vyvedol 1 mláďa.

Na strednom Slovensku na Oravskej priehrade pár postavil hniezdo a samica aj sedela na hniezde, ale nepodarilo sa zistiť či zniesla násadu, neskôr bolo hniezdo opustené.

Tento rok na území západného Slovenska došlo k zahniezdeniu 3 nových párov. Možno predpokladať pozitívny trend vývoja populácie najmä na východnom Slovensku. Hlavnou hrozbou šírenia populácie na našom území sú narastajúce nezákonné aktivity trávenia a odstrelu.

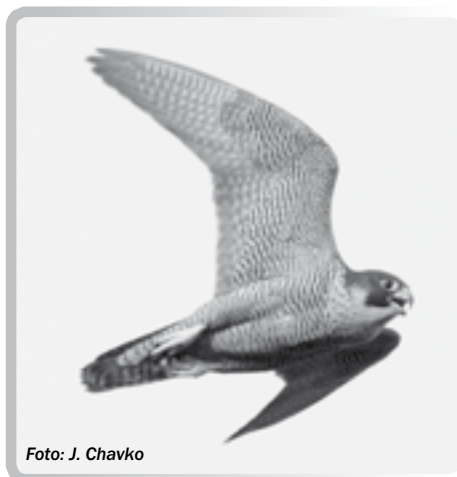

Foto: J. Chavko

SOKOL ŠTAHOVAVÝ

(*Falco peregrinus*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Chavko, P. Rechterík, J. Lipták, M. Olekšák, S. Ondruš, L. Šnír, S. Harvančík, A. Dúbravský, M. Lehotský, E. Gulák, J. Hofma, L. Deutschová, T. Flajs, Z. Biháriová, B. Sedláková, A. Sedlák, K. Mikušková, S. Kováč, B. Maderič, V. Klč, M. Ballo, J. Žiak, J. Schenk, M. Filipek, L. Remeník, K. Pepich, Š. Mikiara, M. Macek, V. Balaška, L. Prešinský, R. Galaš, P. Siman, M. Gombaský, P. Ďurian, J. Brndiar, D. Lobbová, E. Hapl, T. Il'ko

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	161
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	142
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	118
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	95
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	23
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	min. 211
Krúžkované jedince (pull)	<i>Ringed specimens (pull.)</i>	38

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas o species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Odhad hniezdnej populácie v SR v roku 2017 predstavuje 170 – 230 párov

Monitoring bol vykonaný v nasledovných ORC: Malé Karpaty, Biele Karpaty, Burda, Štiavnické vrchy, Vtáčnik, Strážovské vrchy, Kremnické vrchy, Žiar, Malá Fatra, Veľká Fatra, Starohorské vrchy, Nízke Tatry, Chočské vrchy, Západné Tatry, Vysoké Tatry, Belianske Tatry, Volovské vrchy, Čierna hora, Slovenský kras, Slanske vrchy, Poľana, Muránska planina, Veporské vrchy, Slovenský raj, Vihorlat, Stolické vrchy a Rožňavská kotlina.

- 161 hniezdisk bolo skontrolovaných.
- 142 hniezdisk bolo obsadených jedincami, alebo pármí.
- 95 párov hniezdilo úspešne a vyvedlo minimálne 211 mláďat, skutočný počet vyletených mláďat bol však vyšší, pretože pri kontrolách vyletených mláďat sa nie vždy podarilo zaznamenať všetky vyletené jedince. Priemer 2,2 ml. na úspešné páry a 1,8 ml. na všetky páry.

V spolupráci nášho člena J. Liptáka s pracoviskom ŠOP SR RCOP Prešov, Ing. R. Trojčákam a vyšetrovateľmi kriminálnej polície PZ boli zadržaní a obvinení dvaja páchatelia, ktorí sa dlhodobo špecializovali na trávenie sokolov sťahovavých na hniezdiskách na východnom Slovensku. Oba sú obžalovaní a v súčasnosti čakajú na súdne konanie (info k 20. aprílu 2018).

Na Slovensku sme monitoring zabezpečovali s aktívnou účasťou 38 mapovateľov a spolupracovníkov. Poďakovanie patrí Štátnej ochrane prírody SR, jej viacerým pracoviskám, RCOP Prešov, správam CHKO Strážovské vrchy, Štiavnické vrchy, Ponitrie, NP Slovenský Kras, Slovenský Raj, Vysoké Tatry, Nízke Tatry, Malá Fatra, Veľká Fatra a Muránska planina.

Foto: J. Chavko

SOKOL RÁROH

(*Falco cherrug*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Chavko, J. Lipták, J. Mihók, L. Deutschová, J. Lengyel a M. Gális

Spolupracovníci:

M. Olekšák, pracoviská ŠOP SR: CHKO Dunajské Luhy a CHKO Záhorie

Za pomoc pri inštalovaní búdok osobitne ďakujeme Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústave – SEPS a pracovníkom údržby pod vedením J. Sekereša a D. Greguša

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	45
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	32
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	32
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	27
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	5
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	95
Kružkované jedince (pull)	<i>Ringed specimens (pull.)</i>	71

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny v hniezdnom areáli druhu v rámci SR a poskytujú informáciu o početnosti hniezdení druhu na Slovensku najmenej 97% z celkovej populácie.

The presented data are the result of activities of Working Group members in the breeding territory of the species providing data of about 97% of the whole breeding population in Slovakia.

Výsledky monitoringu na západnom Slovensku:

- 34 skontrolovaných aktuálnych hniezdisk (historické + súčasné).
- 22 párov zahniezdilo, z toho 20 párov hniezdilo úspešne a vyvedli 72 mláďat (3 x 0, 1 x 1, 3 x 2, 4 x 3, 7 x 4, 5 x 5). Priemer 3,6 ml. na úspešné páry a 3,3 ml. na všetky páry. 4 páry hniezdili neúspešne, v jednom prípade sa príčinu nepodarilo objasniť, po jednom prípade zanechaná násada pre vyrušovanie, zchladnutie násady v umelom hniezde pre silné víchrice a v jednom prípade mladý pár mal zrejme neoploďnenú znášku.

Výsledky monitoringu na východnom Slovensku:

- 14 skontrolovaných aktuálnych hniezdisk.
- 8 párov zahniezdilo, z toho 7 párov hniezdilo úspešne a vyvedli spolu 23 mláďat (1 x 0, 2 x 2, 2 x 3, 2 x 4, 1 x 5) V prípade jedného neúspešného hniezdenia bol pravdepodobnou príčinou príliš mladý jedinec v páre. Okrem toho boli zaznamenané tri prípady, kedy boli už vyletené mláďatá atakované líškami pri konzumácii potraviny na zemi v blízkosti hniezd.

Súhrn výsledkov – hniezdenie na Slovensku

Populácia sokolov rárohov hniezdi už len v nížinách na západnom a východnom Slovensku. Odhad hniezdnej populácie v SR v roku 2016 predstavuje 32 - 34 párov. Hniezdenie na západnom a východnom Slovensku bolo zaznamenané na 32 hniezdiskách, na ktorých hniezdilo 27 párov úspešne a vyvedli spolu 95 mláďat. Priemer 3,5 ml. na úspešné páry a 3,0 ml. na všetky páry. 5 párov hniezdilo neúspešne. Za najväčšiu súčasnú hrozbu straty priaznivého stavu populácie sokola rároha možno považovať extrémne intenzívne poľnohospodárske využívanie krajiny s negatívnym dopadom na potravnú ponuku a iracionálne aktivity trávenia drobných zemných cicavcov.

Foto: J. Chavko

SOKOL ČERVENONOHÝ

(*Falco vespertinus*)

Roman Slobodník, Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Chavko, R. Slobodník, J. Lengyel, S. Kováč

Spolupracovníci:

T. Veselovský, K. Bacsá, F. Tulis, B. Maderič, L. Deutschová,
Z. Riflík, M. Zemko, D. Deveaux, P. Sokol, V. Prachár

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	20
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	16
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	16
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	15
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	1
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	41
Krúžkované jedince (pull)	<i>Ringed specimens (pull.)</i>	41

V roku 2017 sme zaznamenali prilet na známe hniezdisko pri Bratislave koncom apríla – 29.4.2017 a už 2.5. boli dve hniezda obsadené (Chavko). Napokon zahniezdilo až 16 párov, z toho 15 produktívnych (1x neoplodná násada). Spolu vyletelo z hniezd 41 mláďat, čo predstavuje viac ako súčet juvenilov za posledných 5 rokov (2012-2016, spolu 39 juv.). Vyletelo priemerne 2,73 mláďaťa na produktívne hniezdo (2,56 na všetky páry). Sokoly pre hniezdenie primárne využili búdky (13), potom hniezdo straky, vrany a myšiaka (po jednom prípade).

Za pozoruhodný považujeme návrat minimálne štyroch (!) jedincov (3F, 1M), ktoré sa zo 16 okrúžkovaných mláďat v roku 2016 vrátili na lokalitu, kde sa vyliahli. Okrem toho sa podarilo identifikovať a úspešne odčítať samicu s maďarským krúžkom, ktorá tu s veľkou pravdepodobnosťou hniezdila aj v roku 2016. Tento jedinec bol ako mláďa na hniezde označený v roku 2014 v oblasti Csongrád (301 km). Ďalší mimoriadny údaj spadá do obdobia jesennej migrácie, kedy jedno z mláďat označené v hniezdnej sezóne 2017 bolo už po dvoch mesiacoch identifikované na základe farebného krúžku v oblasti Creuse v južnom Francúzsku (1071 km, 65 dní). Táto skutočnosť potvrdila, že toto mláďa zvolilo ZJZ migračný koridor, o čom doteraz neboli zo Slovenska žiadne dôkazy.

Samica sokola červenonohého okrúžkovaná v roku 2016 ako mláďa na hniezde sa vrátila v roku 2017.
Foto: J. Chavko.

V rámci spoločného medzinárodného projektu Ochrana sokola červenonohého v Karpatskej kotline (LIFE11 NAT/HU/000926) prebehli v roku 2017 práce na Programe záchrany ako nástroja na dlhodobú ochranu druhu a zabezpečenie jeho priaznivého stavu. Na aktívnej hniezdnej lokalite sa realizoval monitoring potravnnej ponuky (drobné zemné cicavce + rovnokrídlovce) a z obsadených búdok bol zozbieraný materiál na potravnú analýzu. V časopise Slovak Raptor Journal vyšlo sedem článkov zameraných na druh, jeho hniezdne možnosti, potravu, potravnú ponuku, či krajinu. V roku 2018 vyjde monografia o druhu, kde historický a súčasný vývoj populácie na Slovensku bude zachytený v osobitnej kapitole.

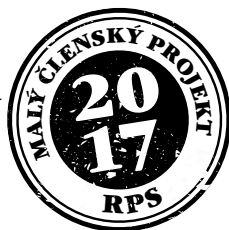
Foto: J. Lengyel

Foto: J. Chavko

SOKOL MYŠIAR

(*Falco tinnunculus*)

Roman Slobodník

Riešitelia:

R. Slobodník, V. Slobodník, J. Lengyel,
S. Kováč, D. Kaplán, J. Chavko

Spolupracovníci:

L. Deutschová, F. Tulis, J. Tonhaiser, Z. Riflík

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	103
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	101
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	101
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	93
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	8
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	366
Krúžkované jedince (pull.)	<i>Ringed pull.</i>	361

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Podobne ako v predošlých rokoch došlo k intenzívnemu monitoringu druhu prevažne na juhozápade Slovenska (orografické celky Podunajská rovina a Nitrianska pahorkatina) v Chránených vtáčích územiach Systovské polia (10 hniezd), Lehnice (19), Ostrovné lúky (11) a Dolné Považie (30) aj v roku 2017. Ďalšou podrobne sledovanou lokalitou bola Hornonitrianska kotlina (33 hniezdisk, z toho 31 hniezd) Populácia hlavného druhu koristi – hraboša poľného, bola v sledovanom roku typická pomerne výraznými regionálnymi rozdielmi (vysoká početnosť druhu napr. v Hornonitrianskej kotline vs. nižšia abundancia v Podunajskej rovine), čo sa následne prejavilo aj vo výrazných rozdieloch hniezdnej produktivity sokola myšiara. Z hľadiska hniezdnej hustoty opätovne dosahovalo najvyššie hodnoty kolónia druhu v CHVÚ Dolné Považie, aj keď v roku 2017 tu zahniezdilo menej párov v porovnaní s poslednými rokmi (18 p./0,63 km²).

Spolu bolo kontrolovaných 103 hniezdisk (40 hniezdisk v Podunajskej rovine, 30 v Nitrianskej a 33 v Hornonitrianskej kotline). Zaregistrovali sme spolu 101 prípadov obsadených hniezdisk, na ktorých všetky páry zahniezdili, z toho 93 úspešne a 8 párov bolo neúspešných (8 %). Spolu bolo vo všetkých známych prípadoch znesených 458 vajec (n=101, tab.1), pričom najpočetnejšie sa vyskytovali znášky o počte 5 vajec (30 prípadov). Zaujímavý je prípad deväťkusovej násady v Hornonitrianskej kotline.

Foto: K. Mlynarovičová

Tab. 1: Primárna produkcia monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2017 (počty prípadov s uvedeným počtom vajíčok v jednej znáške)

počet vajíčok	2	3	4	5	6	7	8	9	Spolu	Priemer
počet prípadov (n=101)	6	17	26	30	16	4	1	1	101	4.53

V 91 prípadoch sme identifikovali počet vyliahnutých mláďat (spolu 375). Najpočetnejšie zastúpenie bolo tvorené 5 (27 prípadov) resp. 3 (24) alebo 4 mláďatá v jednej búde (21). V ďalších siedmich prípadoch sme identifikovali straty na celých hniezdach, čo predstavovali neoplodené znášky (3) prípadne predácie (4) a v troch prípadoch sme násadu neidentifikovali.

Tab. 2: Sekundárna produkcia monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2017 (počty prípadov s uvedeným počtom vyliahnutých mláďat v jednej znáške)

počet mláďat	1	2	3	4	5	6	Spolu	Priemer
počet prípadov (n=91)	2	5	24	21	27	6	91	4.12

Z hniezd spolu vyletelo 366 mláďat (tab. 3). Najčastejšie prípady tvorili hniezda tvorené štyrmi mláďatami (28 hniezd), nasledujú 5 (26) resp. 3 členné hniezda (16). Prvé mláďatá vyleteli z hniezd v prvej polovici júna, naopak z posledného monitorovaného hniezda vyleteli mláďatá až v auguste (Podunajská rovina). V jednom prípade je predpokladané opakované vykradnutie hniezda (Hornonitrianska kotlina). Druhé hniezdenie v rámci jednej sezóny sme v sledovaných oblastiach nezaznamenali.

Tab. 3: Terciárna produkcia monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2017 (počty prípadov s uvedeným počtom vyletených mláďat v jednej znáške)

počet mláďat	1	2	3	4	5	6	Spolu	Priemer
počet prípadov (n=90)	3	4	25	21	26	11	366	4.07

Celkovo aj s neúspešnými hniezdeniami (8 prípadov) bol priemer 3.73 mláďaťa/ 1 hniezdo, resp. 4.07 mláďaťa/ 1 úspešné hniezdo, čím zaraďujeme rok 2017 medzi priemerné z hľadiska hniezdnej úspešnosti. V porovnaní s rokom 2016 sú počty všetkých produkcií o niečo vyššie a veľmi podobné v porovnaní s rokom 2015, naopak s rokom 2014 bola produktivita nižšia (viď. Správy za rok 2016, 2015 resp. 2014). Z hľadiska úspešnosti bolo najvyšší počet mláďat vyvedený v Hornonitrianskej kotline (4,51 mláďaťa / 1 hniezdo), nasleduje Nitrianska pahorkatina (3,63) a najmenej v Podunajskej rovine (2,70).

Tab. 4: Terciárna produkcia monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2017 (počty prípadov s uvedeným počtom vyletených mláďat v jednej znáške, všetky hniezda)

počet mláďat	0	1	2	3	4	5	6	Spolu	Priemer
počet prípadov (n=98)	17	3	4	25	21	26	11	366	3.73

Mláďatá boli označené aj plastovými krúžkami (viac o projekte: <http://www.cr-birding.org/node/1307>). V troch prípadoch bola úspešne riešená adopcia mláďaťa (Nitrianska pahorkatina) do dvoch búdok. Z hľadiska monitoringu filopatrie či migrácie sme získali niekoľko cenných údajov. Jeden údaj o disperzii mláďaťa, kedy bol zaznamenaný odchyt jedinca pôvodom z búdky v Nitrianskej pahortine, ktorý bol odchytý na Morave (H 20742). U ďalšieho jedinca pôvodom z Hornonitrianskej kotliny (adultný samec) bol odčítaný krúžok na hniezdnej lokalite v Leviciach (H 23742). Ďalšie tri jedince potvrdzujú vernosť lokalite, kde sa vyliahli (tab. 5). Posledným jedincom je samec pôvodom z Moravy, ktorý bol kontrolovaný v kolónii v Nitrianskej pahorkatine.

Tab. 5: Kontrolné odchyty monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2017

Krúžok hliníkový (plastový)	Dátum krúžkovania	Dátum kontroly	Uplynulý čas (dni)	Vzdialenosť (km)	Okolnosti	Pohlavie	Kontroloval
H 20742 (116)	5.6.2014	14.5.2017	1074	57	Odčítaný krúžok	Samec	E. Števková
H 23610 (1C1)	10.7.2017	13.9.2017	65	187	Odchyt	Neznáme	F. Gazda
H 21466 (508)	2.6.2015	3.7.2017	762	0	Odčítaný krúžok	Samica	J. Lengyel
H 21286 (616)	19.5.2016	1.2.2017	258	0	Čerstvý úhyn	Samica	P. Csányi
H 21055 (215)	11.6.2015	22.5.2017	711	0	Odčítaný krúžok	Samica	R. Slobodník
EN 10468	19.6.2014	6.6.2017	684	106	Čerstvý úhyn	Samec	R. Slobodník

Monitoring bol vykonaný aj vďaka projektu MČP RPS 2017. Všetkým spolupracovníkom patrí veľká vďaka za aktívnu pomoc!

SOKOL MYŠIAR NA BALKÓNE – KOĽKO ICH JE?

Pomôž zistiť, koľko je na Slovensku „mestských“ párov sokola myšiara! Spustili sme druhý ročník súťaže na www.dravce.sk/postolka s jednoduchým formulárom pre nahlásenie hniezda a odkazom na online mapu.

Vyplň, zdieľaj, vyhraj zaujímavé ceny.

Foto: B. Landsfeld

Foto: S. Harvančík

HAJA ČERVENÁ

(*Milvus milvus*)

Boris Maderič, Ján Svetlík

Riešitelia:

Svetlík J., Pečeňák V., Mikiara Š., Chavko J.,
Senk S., Noga M., Maderič B.

Spolupracovníci:

Jureček R., Čáfal R., Horal D., Literák I., Matušík H., Spakovszky P.,
Raab R., Kovarik A., Martinec E., Tedla T., Nemček V., Komanická E.,
Kaľavský J., Kaľavská B., Brunczlik Š., Kúdela M. a Jarošíková M.

Súhrn výsledkov v rámci areálu výskytu *Milvus milvus* na Slovensku (Dolnomoravský úval, Borská nížina, Beskydské predhorie, Ondavská vrchovina, Laborecká vrchovina)

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked breeding territories</i>	22
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	11
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	11
Počet úspešne hniezdiacich párov	<i>Successful breeding pairs</i>	7
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	19
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	4
Krúžkované jedince (mláďatá)	<i>Ringed pulli</i>	2

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti populácie druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Hniezdne teritória v skúmanom území obsadilo 11 párov. Rovnaký počet párov aj zahniezdilo, z nich bolo 7 produktívnych, ktoré vyvedli spolu 19 mláďat (5x3, 2x2). Celková hniezdna produktivita predstavuje 2,71 juv./hniezdiaci pár. Neúspešne hniezdili 4 páry, príčinu neúspešnosti hniezdenia sa ani v jednom prípade nepodarilo zistiť.

Dvomi mláďatami v Beskydskom predhorí sa inštalovali vysielачky, fungujúce v systéme GPS a GSM (Spakovszky, Literák). Jeden z takto označených jedincov bol 21.9.2017 nájdený uhynutý v severovýchodnom Srbsku, príčinou úhynu bola otrava karbofuranom (Literák in verb.). Druhý označený jedinec bol zhodou okolností v ten istý deň, nájdený neschopný letu v strednom Maďarsku (podozrenie na otravu nízkej koncentrácie) a prevezený do záchranej stanice v ZOO Budapešť, kde mu bolo poskytnuté veterinárne ošetrovanie. Po týždni bol prevezený do Národného parku Fertő-Hanság, kde sa doliečil a kde bol aj 5.10.2017 vypustený do voľnej prírody (Literák in verb.). K 31.3.2018 bol tento jedinec haje červenej v poriadku a zdržoval sa vo východnom Maďarsku.

V rámci medzinárodného termínu sčítania, konaného dňa 7.1.2017, sa terénnym monitoringom zimujúcej populácie haje červenej nepodarilo zaznamenať nocovisko na Slovensku. Až dodatočným vyhodnotením údajov z vysielачiek sa podarilo zistiť, že na našom území predsa nocovali samostatne 2 ex haje červenej.

Uvedené prípady potvrdzujú mimoriadny význam satelitných vysielачiek pri monitoringu, identifikácii hrozieb pre populáciu a manažment jej ochrany.

Monitoring populácie na západnom Slovensku bol v roku 2017 podporený z programu 3DodZSE.

*Dve mláďatá v hniezde v Beskydskom predhorí.
Foto: B. Maderič*

*Príčinou úhynu haje červenej (KITE 21), nájdenej dňa
21.9.2017 v Srbsku, bola otrava karbofuranom.
Foto: I. Djordjević*

*Dve mláďatá s nainštalovanými vysielačkami (KITE 21 a KITE 22) v hniezde v Beskydskom predhorí dňa 24.6.2018.
Foto: B. Maderič*

KAŇA POPOLAVÁ

(*Circus pygargus*)

Michal Noga

Riešitelia:

M. Noga, I. Moncmanová, L. Moncman, V. Vongrej,
P. Orságh, V. Prachár, V. Nemček, D. Rak, J. Lengyel,
T. Veselovský, D. Horal, D. Dobříková

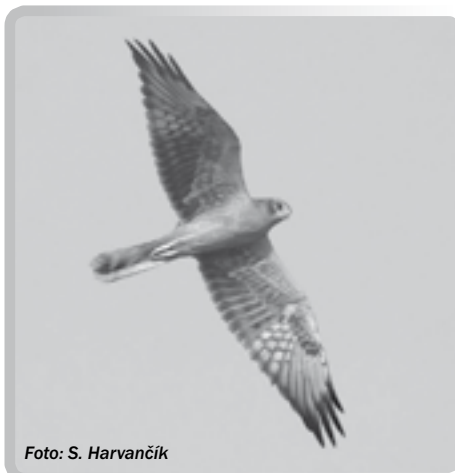

Foto: S. Harvančík

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	7
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	2
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	5
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	4
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	1
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	10
Krúžkované jedince (pull)	<i>Ringed specimens (pull.)</i>	3

V roku 2017 sa podarilo dohľadať hniezdu lokalitu štyroch párov v katastrálnom území obce Chtelnica (okres Piešťany). Kane tu zahniezdili v poraste pšenice, maximálna vzdialenosť hniezd od seba bola 650 m. Tri hniezda boli dohľadane, následne ohradené oplôtkami (5 × 5 m) a v spolupráci s PD Chtelnica bolo zabezpečené ich obkosenie (20 × 20 m). Posledné hniezdo bolo nájdené až pri žatve, jedno z dvoch mláďat bolo kombajnom usmrtené. Kane vyviedli spolu 10 mláďat (4 + 3 + 2 + 1). Samček páru s tromi mláďatami mal krídelnú značku BN, ktorou bol označený 9. júla 2015 ako jedno z piatich mláďat v obilnom poli pri obci Saechsenheim v Nemecku (vzdialenosť 550 km). Pri obci Vilkas (okres Nové Zámky) bolo dohľadané hniezdo v obilí s tromi mláďatmi, hniezdenie nebolo úspešné. Kontrolované hniezdné lokality na Záhorí a Ponitří neboli obsadené.

Aktivity sa realizovali s finančnou podporou programu 3DodZSE. Významnou mierou na záchrane kaňí popolavých v roku 2017 prispeli Ivana a Luboš Moncmanovci, veľká vďaka za spoluprácu a pochopenie patrí p. Ing. J. Otajovičovi a Ing. M. Krebsovi z PD Chtelnica.

Mláďatá kane popolavej.

Foto: M. Noga

Foto: J. Svetlík

KAŇA MOČIARNA

(*Circus aeruginosus*)

Vladimír Nemček

Riešitelia:

J. Gúgh, P. Chrašč, D. Kerestúr, J. Lengyel, B. Matejovič,
M. Mojžiš, V. Nemček, M. Noga, M. Olekšák, S. Pačenovský,
V. Prachár, M. Repel, T. Veselovský

Počet hniezdiacich párov	Number of nesting pairs	149
Počet krúžkovaných mláďat	Number of ringed juveniles	115

Zaznamenané hniezdiace páry (C4-D16 kategórie ISTB a AVES) boli podrobnejšie sledované v niekoľkých CHVÚ. V orografických celkoch Borskej nížiny a Dolnomoravského úvalu, na ploche s rozlohou 78 km² boli zaznamenané iba 1-3 páry, s neznámou úspešnosťou. Táto oblasť patrí väčšou časťou do CHVÚ Záhorské Pomoravie. V oblasti bol vplyvom sucha malý počet mokradi so stálou hladinou vody. Najviac párov bolo zaznamenaných v CHVÚ Senianske rybníky (14 párov), Medzibodrožie (36), Slovenský kras (22), Parížske močiare (29) a Žitavský luh (2). Na lokalitách Turniansky rybník, Brzotínske rybníky, Perínske rybníky, Hrhovské rybníky, odkalisko Plešivec, močiar Komárovice, Drienovská mokraď a vodná nádrž Mokrá lúka bolo celkovo zaznamenaných 42 hniezd (116 mláďat).

Prvý prílet bol zaznamenaný 10.3.2017 na lokalite Veľký Kamenec, Trebišov (Hrtan). Posledný záznam za rok 2017 je zo 24.10. z Keťských rybníkov (V. Slobodník). Zimovanie nebolo zaznamenané. Na nocoviskách prebiehalo sčítanie v oblasti Parížske močiare, Žitavský luh (89 ex.), Amerika (29 ex.), Senné (26 ex.), Hroboňovské rybníky (20 ex.), Devínske alúvium Moravy (5 ex.).

Monitoring kaní močiarnych bol realizovaný aj s finančnou podporou projektov Ochrana bučiaka veľkého a chochlačky bielookej v CHVÚ Medzibodrožie a Integrovaný manažment riečnych ekosystémov na južnom Slovensku – RIVERMANAGEMENT v rámci organizácie SOS/BirdLife Slovensko. V rámci projektu RIVERMANAGEMENT sa realizovala aj telemetria kaní, predovšetkým migrácia na zimoviská. Bol zaznamenaný prelet Stredozemného mora bez prestávky u jedného jedinca. Potvrdilo sa zimovanie v Mali u troch jedincov (SOS/BirdLife Slovensko).

Za poskytnuté údaje a prácu v teréne ďakujem všetkým riešiteľom i ľuďom, ktorí poskytli údaje do databáz ako AVES a birding.sk.

Foto: Richter

SOVA OBYČAJNÁ

(*Strix aluco*)

Vladimír Nemček

Riešitelia:

M. Demko, T. Flajs, A. Gajdošová,
M. Gonšor, J. Hodáň, P. Chrašč, J. Kicko,
I. Kováč, A. Kúrthy, E. Martinec, V. Marušic,
V. Nemček, M. Noga, J. Obuch, S. Pačenovský,
R. Slobodník, D. Stankovič, K. Šotnár, R. Tomáš

V databáze AVES je za rok 2017 zaevidovaných 270 záznamov o výskyte. V roku 2017 pokračoval projekt Common monitoring system of forest owls z programu Visegrad Fund. V tomto roku bola odskúšaná metóda na monitoring sov. Jej základom je sčítanie sov a ostatných druhov vtákov na línii dlhej 1 km počas 1 h. Sova obyčajná bola jedným zo sledovaných druhov. Tento monitoring by mal byť základom pre hodnotenie stavu populácií sov na Slovensku. Víťaný je každý záujemca. Na 22 líniiach bolo zaznamenaných 29 jedincov (minimálne 21 teritórií). Prevažná časť línii bola umiestnená v lesnom prostredí (17). Zvyšné línie boli umiestnené v zmiešaných biotopoch (2) a v otvorenej krajine (3). Takmer všetky sovy obyčajné (28) boli zaznamenané na líniiach v lesnom prostredí. Okrem sledovania početnosti prebiehal aj výskum potravej ekológie, okrem známych odpočinkových miest boli vyhľadávané nové neznáme lokality.

V Malých Karpatoch bol realizovaný Malý členský projekt Vplyv prostredia na dynamiku sovy obyčajnej (*Strix aluco*) zameraný na nahrávanie hlasov samcov v dostatočnej kvalite pre potreby identifikácie jedincov. Napokon bolo na 12 lokalitách nahraných 7 kvalitných nahrávok samcov. Tieto budú použité v ďalšom výskume pri porovnávaní výmeny samcov v ďalších rokoch.

V septembri sa konala svetová konferencia o sovách v meste Évora (Portugalsko). Za RPS bola prezentovaná téma „Sovy v mýtoch a v kultúre na Slovensku“, a taktiež poster „Vplyv prostredia na počet teritórií sovy obyčajnej (*Strix aluco*)“. Nadviazali sme nové kontakty, predovšetkým s odborníkmi z okolitých krajín zaoberajúcich sa sovami. V súčasnosti je možnosť zapojiť sa do projektov skúmajúcich zastúpenie farebných foriem v jednotlivých štátoch (P. Karell - <https://www.novia.fi/bioeconomy-research-team/Aronia-people/personal-homepages/patrik-karell-2>) a genetického výskumu sov (M. Wink - www.globalowlproject.com).

V nasledujúcich rokoch by sme chceli pokračovať v efektívnejšej činnosti členov v dodávaní údajov. Ďakujem všetkým dobrovoľníkom za zapojenie sa do testovania metódy a dodanie údajov v požadovanej forme.

Foto: K. Šotnár

PÔTIK KAPCAVÝ

(*Aegolius funereus*)

Samuel Pačenovský

Riešitelia:

T. Flajs, S. Pačenovský, M. Sladkovský, P. Chrašč, M. Revický,
B. Jarčuška a mnohí ďalší, využité aj dáta
z databázy Aves Symfony.

Foto: M. Kouba

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	58
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	58
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	?
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	?
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	?
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	?
Krúžkované jedince (pull)	<i>Ringed specimens (pull.)</i>	0

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas o species in Slovakia. They are not providing information on whole population of the species in Slovakia.

Spolu zaznamenaných 58 teritórií v 13 orografických celkoch. Z toho 27 vo Volovských vrchoch, 10 vo Veľkej Fatre, 3 vo Veporských vrchoch, 3 v Nízkych Tatrách, 3 v Podbeskydskej vrchovine, 2 v Oravských Beskydách, 2 na Muránskej planine, 2 v Levočských vrchoch, 1 v Oravskej Magure, 1 v Kysuckej vrchovine, 1 v Turzovskej vrchovine, 1 v Starohorských vrchoch, na Poľane 1.

Vo Volovských vrchoch bolo zistených 27 teritórií počas jarneho toku. Výškové rozloženie bolo nasledovné: 5 teritórií vo výške 400-550 m n. m. neďaleko Košíc, 6 teritórií vo výškach 700-1000 m n. m. v oblasti Štósu, 16 teritórií vo výškach 900-1200 m n. m. v Starovodskej doline.

Tri obsadené teritóriá boli zistené už 4. rok v Slanských vrchoch v oblasti Veľkého Miliča, jednak v miestach s výskytom vysadených nepôvodných smrečín, ale aj v starých pralesovitých porastoch s výskytom buka, javora horského.

Počas jesenného toku bola zistená pomerne výrazná hlasová aktivita pôťtikov v rozličných pohoriach. Počas návštev smerovaných do Malých Karpát (2x) a Bukovských vrchov (1x) boli zistené v októbri a novembri spolu 4 teritóriá: v Malých Karpatoch, v najsevernejšej časti pohoria neďaleko Brezovej pod Bradlom sa ozývali intenzívne 3 samce teritoriálnym hlasom v porastoch s výskytom borovice lesnej a smreka. V Bukovských vrchoch bol zistený v novembri 1 teritoriálne sa ozývajúci samec v NPR Stuzica. Všetkým riešiteľom a spolupracovníkom touto cestou ďakujeme za ich prácu a dodané údaje.

KUVIČOK VRABČÍ

(*Glaucidium passerinum*)

Samuel Pačenovský
Karol Šotnár

Riešitelia:

S. Pačenovský, K. Šotnár, T. Flajs,
Š. Mikiara, V. Trulík

Spolupracovali:

K. Šotnárová, Z. Masárová, J. Zöldy, K. Takáč,
P. Chrašč, J. Korňan, E. Gulák, M. Sladkovský, †O. Suchánek
a mnohí ďalší, bola využitá aj databáza Aves Symfony

Foto: K. Šotnár

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked breeding territories</i>	71
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	71
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	?
Počet úspešne hniezdiacich párov	<i>Successful breeding pairs</i>	min. 1
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	min. 2
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	?
Krúžkované jedince (mláďatá)	<i>Ringed pulli</i>	0

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species occurrence in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Spolu Spolu bolo počas roka zaznamenaných 71 teritórií v 23 orografických celkoch. Z toho vo Volovských vrchoch 14, v Javorníkoch 8, v Strážovských vrchoch 6, v Oravských Beskydách 5, v Kysuckej vrchovine 4, v Levočských vrchoch 4, v Nízkych Tatrách 4, vo Veľkej Fatre 3, v Oravskej kotline 3, v Oravskej Magure 2, v Krivánskej Malej Fatre 2, v pohorí Vtáčnik 2, v Bukovských vrchoch 2, v Čiernej hore 2, po 1 v pohorí Žiar, vo Veporských vrchoch, v Ondavskej vrchovine, na Čergove, v Západných Tatrách, v Vysokých Tatrách, v Kysuckých Beskydách, na Muránskej planine a v pohorí Vtáčnik.

V jednom prípade bolo dohľadané hniezdo v Strážovských vrchoch. Hniezdna dutina po dťatlovi sa nachádzala v suchom pahýli jedle asi 8,5 m vysoko, obrátená na JZ. Pahýl bol asi 15 m od lúky. Samica sedela od 19.4., možno aj skôr. Dňa 10.6.2017 pri kontrole lokality bol hniezdny pahýl spadnutý, pravdepodobne vplyvom víchrice, ktorá tu bola pred par dňami. Rodičia krmili iba 2 dobre lietajúce mláďatá vysoko v korunách stromov. V potrave boli potvrdené sýkorka uhliarka a hrdziak hôrny.

Foto: K. Šotnár

Na hornom Ponitří bolo zaznamenaných 9 teritórií z toho 3 nové: Strážovské vrchy 6, Vtáčnik 2 a pohorie Žiar 1. V Kremnických vrchoch (Ihráč, Turček), zaznamenal 3 teritória Zöldy.

V roku 2017 bolo zistených vo Volovských vrchoch počas jarného toku 14 teritórií kivičkov. Bola tu tiež testovaná metóda líniového sčítania na trvalých monitorovacích líniiach v spolupráci RPS a ČSO (projekt Visegrad fund). Línie boli umiestnené do kvadrátov 2x2 km a línia bola štandardizovaná podľa pomerne prísnych kritérií. Kivičky boli zistené najmä vo vyšších polohách, na dvoch líniiach v Starovodskej doline vo výške 700-1200 m n. m. v komplexe starých jedlín a bukovo-smrekovo-jedľových porastov v počte 10 teritórií, iba po 1 teritóriu sa zistilo v Štósom sedle na línii vo výške 700-950 m n. m. v jedľobučinách a na línii na Kamennom hrbe pri Košiciach vo výške 420-500 m n. m. v porastoch s výskytom dominantných drevín: dub, hrab, buk, jedľa (prevažne dubovohrabové lesy lipové).

V Bukovských vrchoch bolo zistené na jeseň, v novembri teritória 1 samca pri Novej Sedlici v blízkosti NPR Stuzica. Zaujímavosťou je, že kiviček uprednostnil nie príliš starý, asi 80 ročný porast jedľovej bučiny mimo NPR s vysokým zastúpením jedle a výskytom smreka pred oveľa staršími, až 200 ročnými zmiešanými porastmi v doline Stuzickej rieky s množstvom odumretého dreva a dutín, ale s nízkym zastúpením jedle. Po viacerých rokoch bol potvrdený výskyt kivička v Ondavskej vrchovine.

Viac ako polovica údajov o obsadených teritóriách bolo získaných na základe údajov zapísaných v databáze

Aves Symphony užívateľmi databázy. Všetkým riešiteľom a spolupracovníkom touto cestou ďakujeme za ich prácu a dodané údaje.

Úprava dutiny adultným jedlincom.

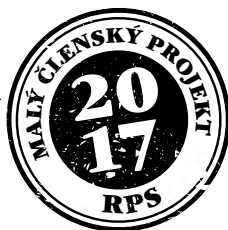
Foto: K. Šotnár

Foto: L. Deutschová

PLAMIENKA DRIEMAVÁ

(*Tyto alba*)

Kristián Bacsa
Riešitelia:

 K. Bacsa, Z. Riflík, R. Slobodník,
T. Veselovský, M. Macek

Spolupracovníci:

S. Mudrochová, M. Deraj, K. Béresová

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	40
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied breeding territories</i>	5
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	1
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	1
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	0
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	6
Krúžkované jedince (pull)	<i>Ringed specimens (pull.)</i>	5

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti populácie druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Vnadväznosti na monitoring druhu realizovaného členmi pracovnej skupiny v oblasti Podunajskej nížiny od roku 2014, sme v sezóne 2017 pokračovali v mapovaní rozšírenia plamienok v orografických celkoch Hronská pahorkatina, Nitrianska pahorkatina, Podunajská rovina, Trnavská pahorkatina a Žitavská pahorkatina. Kontrolované boli potenciálne aj historické lokality v Trnavskom (15) a Nitrianskom kraji (25). Mapovanie prebiehalo priamou fyzickou kontrolou sakrálnych stavieb (4), poľnohospodárskych objektov (29) a akustickým monitoringom (pomocou hlasových záznamov) v okolí poľnohospodárskych areálov (5), kostolov (1) a historických kaštieľov (1). Na lokalitách s predpokladaným alebo potvrdeným výskytom druhu boli vykonané viacnásobné návštevy.

Plamienky sme vizuálne pozorovali na siedmich lokalitách a na ďalších dvoch lokalitách sme ju zaznamenali akusticky. Na väčšine lokalít sme ponachádzali staré vývržky poukazujúce na využívanie objektov plamienkami v minulosti. Nález čerstvých vývržkov bol skôr vzácnosťou a väčšinou na týchto lokalitách sme prítomnosť plamienky potvrdili aj vizuálnym pozorovaním. V štyroch prípadoch sme našli čerstvé vývržky priamo v búdkach.

Prvýkrát po štyroch rokoch sme 24. mája zaznamenali hniezdenie v búdke inštalovanej na povale starého kravína v poľnohospodárskom areáli neďaleko Štúrova. Počas prvej kontroly sa v búdke nachádzali dva dospelé vtáky, 2 pull. a násada ďalších 5 vajec. 13. júna bolo okružkovaných 5 zo 6tich mláďat vo veku približne 8-20 dní. Na základe niekoľkých kontrol a pobytových znakov nielen v okolí hniezdnej búdky, predpokladáme úspešné vyletenie všetkých šiestich vyliahnutých mláďat.

V sezóne 2017 evidujeme na Podunajsku ďalšie 4 obsadené lokality v hniezdom období. V jednom prípade stratu potenciálneho hniezdného páru zapríčinil úhyn plamienky v dôsledku zrážky s motorovým vozidlom (Kolárovo, máj 2017), v inom prípade sa plamienka v blízkosti obsadenej lokality zranila na elektrickom ve-

dení (Zemianska Olča, júl 2017) a bola prevezená do záchrannej stanice v Zázrivej, v ktorej ostala ako trvalý hendikep. Na ostatných lokalitách k zahniezdzeniu nedošlo.

Zaujímavý je nález zoslabnutej plamienky (adultného samca) 12. apríla v intraviláne Sládkovičova. Apatického jedinca našli miestne deti pri rieke vo vysokej tráve, vtáka prevzali pracovníci Správy CHKO Dunajské luhy. Napriek tomu, že plamienka vyzerala životaschopne, do rána nasledujúceho dňa uhynula. Jediniec pochádzal z maďarskej populácie a bol označený ako pull., 15.6.2015 v župe Tolna, vo veži katolíckeho kostola v obci Szakcs, 190 km od miesta nálezu.

V spolupráci so Záchranou stanicou v Bartošoviciach (ČR), Záchranou stanicou pre zranené živočíchy Zázrivá, Správou CHKO Dunajské luhy a Strediskom environmentálnej výchovy Dropie sme v sezóne 2017 v okolí Dunajskej Stredy a Kolárova vypustili 11 odchovaných plamienok. Účelom reintrodukcie plamienok je posilnenie ich populácie v regióne Žitného ostrova.

Monitoring populácie a manažmentové opatrenia pre plamienku driemavú boli realizované vďaka podpore malého členského projektu RPS.

Jedinná známa hniezdna lokalita na Slovensku v roku 2017.

Foto: S. Mudrochová

MYŠIARKA UŠATÁ

(*Asio otus*)

Tomáš Veselovský

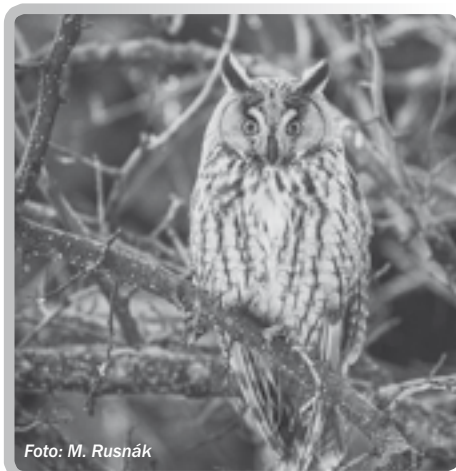

Foto: M. Rusnák

Mapovanie zimovísk myšiariok ušatých je už tradičná aktivita, ktorú v Ochrane dravcov na Slovensku systematicky realizujeme od roku 1992. V posledných 4 rokoch zapájame do mapovania záujemcov z radov verejnosti prostredníctvom „Súťaže s myšiarkami“. Cieľom súťaže je popularizácia tejto témy a vytvorenie čo najkomplexnejšej databázy zimovísk. Darí sa nám tak pokrývať územia, z ktorých doteraz absentovali údaje. A čo sme zistili?

Zima 2016/2017

Od októbra 2016 do februára 2017 sme na Slovensku evidovali 65 zimovísk, na ktorých zimovalo celkovo 792 myšiariok ušatých. Najviac myšiariok ušatých zimovalo v mestách Hurbanovo a Kolárovo, a to 50 jedincov. V priemere sa na zimovisku zdržiavalo 12 myšiariok.

V Súťaži s myšiarkami sme vyžrebovali troch výhercov:

1. miesto: Ivan Oravec (Jacovce)
2. miesto: Júlia Rio Pribinová (Šaľa)
3. miesto: Kristián Almássy (Veľké Kapušany)

Výsledok zimného sčítania myšiariok ušatých (*Asio otus*) v sezóne 2016/2017

Kontrolované zimoviská	<i>Checked territories</i>	65
Obsadené zimoviská	<i>Occupied breeding territories</i>	65
Počet zimujúcich sov	<i>Number of wintering owls</i>	792
Najvyšší počet zimujúcich myšiariok	<i>The highest number of wintering owl</i>	50
Najnižší počet zimujúcich myšiariok	<i>The lowest number of wintering owl</i>	1
Priemerný počet zimujúcich sov	<i>Average number of wintering owl</i>	12

Do monitoringu myšiariok sa zapojili: K. Almássy, K. Bacsá, Z. Bujdáková, Z. Dindová, L. Deutchová, G. Gajdac, P. Gažo, J. Hodáň, L. Janišová, V. Kochtová, S. Kováč, T. Križka, J. Lengyel, P. Lukas, Š. Majtán, P. Nociar, I. Oravec, J. Pribinová, D. Rak, S. Rákócziová, M. Reiff, K. Repková, Z. Riflík, M. Richter, R. Schnürmacher, P. Slesárová, J. Šebesta, M. Vašutová, G. Zemanová, M. Zemko

Verejné údaje z databáz AVES a Birding: M. Danilák, M. Gális, M. Garai, P. Chrašč, R. Jambor, M. Kližan, M. Lacko, V. Marušic, F. Mato, M. Mojžiš, M. Noga, V. Prachár, J. Ridzoň, R. Slobodník, J. Spišák, I. Šipkovský, V. Štěpán, T. Veselovský, P. Vrlík

Zima 2017/2018

Od októbra do marca sme zaznamenali 117 zimovísk a 1484 jedincov. Údaje o zimoviskách vznikli sumarizáciou údajov zo Súťaže s myšiarkami, dát z výskumu a údajov z databáz Aves a Birding. Významnú časť údajov z východného Slovenska nám poskytol tím okolo Petra Chrašča zo SOS/BirdLife Slovensko. Najviac myšiariok zimovalo v meste Kolárovo (73 jedincov). V priemere sa na zimovisku zdržiavalo 13 sov.

Zaujímavým bolo pozorovanie jedného jedinca myšiarky močiarnej (*Asio flammeus*) na zimovisku myšiariok ušatých v Jaslovských Bohuniciach.

V tomto roku sme spomedzi súťažiacich vyžrebovali týchto troch výhercov:

1. 30 € poukážka: Miloš Rusnák, Podolie
2. 20 € poukážka: Milan Galovič, Chorvátsky Grob
3. 10 € poukážka: Jakub Hodáň, Štefanov

Výhercom gratulujeme.

Online mapu zimovísk myšiariok ušatých spolu s fotografiami nájdete na www.dravce.sk/mysiarky

Výsledok zimného sčítania myšiariok ušatých (*Asio otus*) v sezóne 2017/2018

Kontrolované zimoviská	<i>Checked territories</i>	120
Obsadené zimoviská	<i>Occupied winter-roost</i>	117
Počet zimujúcich sov	<i>Number of wintering owls</i>	1484
Najvyšší počet zimujúcich myšiariok	<i>The highest number of wintering owl</i>	73
Najnižší počet zimujúcich myšiariok	<i>The lowest number of wintering owl</i>	1
Priemerný počet zimujúcich sov	<i>Average number of wintering owl</i>	13

Pri sčítavaní myšiariok v zime 2017/18 nám pomohli: J. Andrek, I. Andreková, N. Benovičová, V. Budjak, B. Buryová, M. Danilák, G. Deschamps, L. Deutschová, M. Dobišová, V. Ďurišová, M. Galovič, M. Garai, P. Vodan Gažo, M. Harčár, J. Hodáň, L. Hudák, J. Hunková, P. Chrašč, I. Chrenková, R. Jambor, M. Kašperová, V. Kličková, L. Kovanič, T. Križka, J. Kubus, R. Kuracina, J. Lengyel, T. Ličák, V. Marušic, J. Mešťánek, E. Michalíková, I. Moncmanová, P. Nociar, M. Polaček, J. Pribinová, J. Rácz, M. Repel, M. Richter, Z. Ríflík, M. Rusnák, R. Slížik, R. Slobodník, M. Sova, J. Spišák, J. Štiber, M. Švábik, p. Valcerová, T. Veselovský, I. Vrgová, M. Zemko

Zimovisko myšiariok v obci Podolie (okr. Nové Mesto nad Váhom).

Foto: M. Rusnák

NOVINKY SPOD OŠETRENÝCH VEDENÍ

Marek Gális

Je skoré marcové ráno 2018. Presnejšie 04:40 hod. Zvoní hlasný budík, musíme vstávať a presunúť sa ku elektrickému vedeniu s osadenými odkloňovačmi. Cieľ je jasný - zapísať reakcie vtákov na takto ošetrené vedenie. V blízkosti linky sú početné krdle labutí veľkých, ktoré nocujú na vodných depresiách. Napätie je o to väčšie, že linka patrila pominulé roky medzi úseky s vysokým rizikom z hľadiska nárazu s početnými úhynmi vtákov.

Od januára 2017 je však všetko inak. Pribudli odkloňovače, familiárne medzi mapovateľmi volané "trepotáľky". Žiadna dráma sa ani dnes nekonala. Labute prekonávali vedenie bez najmenších problémov, doslova ladne prelietali ponad vedenie na neďaleké krmovisko s repkou. Reakcie máme zapísané, dokonca sa podarilo nafilmovať pár krásnych preletov. Úspešný deň. Ešte sa dnes ku linke opäť vrátíme. Tentokrát na večerný monitoring, kedy sa labute budú vracat späť na nocovisko. Bude to určite zaujímavé.

Takto vyzerá jeden monitorovací deň v rámci projektu LIFE Energia. Cieleny je na dve kritické obdobia počas dňa. Na ráno a večer, kedy sú svetelné podmienky nedostačujúce a hrozí najväčšie riziko prípadných nárazov. Ak majú byť odkloňovače nápomocné pre vtáky, toto je to správne obdobie, kedy sa výrobcom deklarovaná efektívnosť ukáže v plnej miere. V rámci projektu LIFE Energia monitorujeme zatiaľ účinnosť

prvkov na 52 km vedeniach 22 kV a 110 kV napätia. Zvyšných 25 km bude zo strany partnerských energetík ZSD, a.s. a VSD, a.s. ošetrených do konca roka 2018. Celkovo je v rámci projektu LIFE Energia určených 77 km distribučných vedení na inštaláciu odkloňovačov troch typov - FireFly, RIBE lamely a Špirála. Partnerské energetiky ich dokopy osadia takmer 8000. Prvá inštalácia začala už v júni 2016. Odvtedy je monitoring realizovaný v plnom prúde.

Ako bolo spomenuté, monitoring prebieha ráno a večer. Každému z období venujeme 2 hod., prípadne viac, ak sú vtáky stále v okolí linky aktívne. Ak chceme vyhodnotiť efektívnosť čo možno najpreukázanejšie najlepšie, je potrebné zaznamenať čo najväčší počet preletov a reakcií. Celkovo teda v teréne strávime minimálne 4 hod. počas jedného monitorovacieho dňa. Zapisujú sa nielen reakcie vtákov a druh, ale aj reakčná vzdialenosť, kedy vták zaznamenal vedenie a vykonal zmenu výšky letu a pod. Spolu s tým sa poznávajú ďalšie faktory, ktoré by mohli prelety ovplyvňovať - počet jedincov v krdli, smer, sila vetra, zrážky, oblačnosť. Taktiež je úsek vedenia kontrovaný aj fyzicky, po ranom a pred večerným monitoringom. Prípadne nárazy mohli nastať aj mimo našej prítomnosti v území, čo je nutné overiť.

Úseky, na ktoré sa sústreďujú pozornosť mapovateľov boli vybrané vďaka špeciálnej metodike, ktorá ich za-

Monitoring ošetreného vedenia.

Foto: L. Majdanová

triedila do najvyššej kategórie rizikovosti z pohľadu nárazov. Tento výber bol potvrdený aj predošlými kontrolami liniek v období 12/2014 -3/2016 a početnými nálezmi labutí, kačíc a volaviek. Teda druhov, ktoré patria z hľadiska nárazov medzi najviac rizikové a v našom prípade aj najpočetnejšie.

Monitoring bude ukončený až v apríli 2019, preto je ešte priskoro vyhodnocovať efektivitu prvkov, porovnávať ich navzájom a vyvodzovať exaktné závery. Môžeme však už dnes skonštatovať, že ku 31.3.2018 bolo zaznamenaných na ošetrovaných úsekoch takmer 4000 reakcií, s počtom približne 33 000 reagujúcich vtákov patriacich do 59 druhov. Najčastejšie vtáky reagujú nadletom ponad vedenie, v menšej miere podletmi, prípadne zmenou pôvodného smeru letu. Z laického pohľadu odkloňovacie prvky pomáhajú. Vedenie je pre ne viac viditeľné, reakcie prichádzajú v oveľa väčšej vzdialenosti od ošetrenej linky. Podstatným ukazovateľom sú úhyny, ktoré boli pred inštaláciou pomerne časté a početné. Doposiaľ sme z takmer 33 000 reagujúcich vtákov, zaznamenali pod ošetrovanými vedeniami len 3 úhyny. Oproti obdobiu pred inštaláciou, kedy sa úhyny rátali na desiatky, je to výrazný posun. Dôležité je taktiež poznamenať, že odkloňovacie prvky neznamenajú 100% ochranu pred nárazom. Upozorňujú však vtáky na možnú prekážku z väčšej vzdialenosti a tých pár sekúnd navyše môže letiaceho jedinca zachrániť pred nárazom.

Výsledkom prebiehajúceho monitoringu budú cenné poznatky z efektivity troch odkloňovacích prvkov a údaje z oblasti správania sa vtákov v okolí ošetrovaných vedení. Tie budú využité následne aj do budúcnosti pri výbere vhodného typu prvku zo strany energetických spoločností pri realizácii opatrení znižujúcich riziko nárazov vtákov do elektrických vedení.

SUMMARY

NEWS FROM MARKED POWER LINES

Man-made structures create a high collision risk for wild birds all around the world. The collision risk increases mainly for heavy birds with small wings, that are more prone to collision with power lines. The diverters make the wires more visible for birds and reduce the frequency of collisions. Monitoring took place at the 22 kV and 110 kV distribution power lines sections, rated as the most risk-bearing for possible bird collisions, immediately after diverters are installed in period Jun 2016 – March 2018. Bird flight observations had run twice for the monitored day – morning before dawn and evening before dusk. Total minimum monitoring time was 4 hours/day. The aim of the monitoring was to capture as many bird's reactions as possible on power lines with installed diverters and compare the mortality rates before and after installation of diverters. The responses protocol consisted of 9 choices for various reactions of a bird individual to power line (no reaction, collision, fly over, fly below etc.) and record of a reaction distance from the power line, in which the reaction of bird was detected. High sensitivity birds (swans, ducks, hreons and geese) for collision with wires reacted (even in flocks) to power lines at greater distances and earlier after diverters were installed, a pattern that further supports diverter effectiveness, particularly in improving line visibility.

Prelet labutí v blízkosti ošetrovaného úseku.

Foto: P. Petluš

VÝSLEDKY ZIMNÉHO SČÍTANIA DRAVCOV 2018

Tomáš Veselovský, Jozef Chavko

Tradičné podujatie, zimné sčítanie dravcov, ktoré Ochrana dravcov na Slovensku organizovala už 12. krát, malo tento rok výnimočný charakter. Vďaka projektu LIFE Pannon Eagle sa podarilo zosúladiť termín s partnerskými organizáciami (12. – 14. január) a sčítanie prebiehalo súčasne v piatich štátoch (Slovensko, Maďarsko, Česko, Rakúsko a Srbsko). Získali sme tak komplexnejší prehľad o zimujúcich populáciách rôznych druhov dravcov. Zozbierané údaje majú veľký význam z hľadiska zabezpečenia ochrany vzácných dravcov a prostredia, v ktorom žijú.

Realizovaný monitoring bol prioritne zameraný na tri druhy: orliaka morského, orla kráľovského a sokola rároha. Samozrejme, počas terénneho prieskumu boli zaznamenávané aj ďalšie druhy ako sokol sťahovavý, sokol kobec, kaňa sivá, jastrab krahulec, jastrab veľký a myšiak severský.

Oproti minulým ročníkom nastala zmena v spracovaní údajov. Kvôli citlivosti dát a jednotnému hodnoteniu boli údaje o druhoch zaradené do UTM štvorcov 10x10 km.

Druh / species	Počet / nr. of individuals
<i>Haliaeetus albicilla</i>	79
<i>Aquila heliaca</i>	65
<i>Falco cherrug</i>	25
<i>Falco peregrinus</i>	3
<i>Falco columbarius</i>	2
<i>Circus cyaneus</i>	38
<i>Accipiter gentilis</i>	12
<i>Accipiter nisus</i>	17
<i>Buteo lagopus</i>	34

Foto: E. Hrtan ml.

Orol kráľovský

Foto: R. Václav

Orol kráľovský (*Aquila heliaca*)

Zo získaných výsledkov vyplýva, že podstatná časť stredoeurópskej populácie zimuje v centrálnom a južnom Maďarsku. Je pravdepodobné, že v niektorých prípadoch môžu zvýšené koncentrácie orlov súvisieť aj s pravidelným zimným prikrmovaním v Maďarsku. Na Slovensku sú zimoviská sústredené najmä v nížinách západného Slovenska a v nížinách na juhu východného Slovenska. Pre Slovensko je zaujímavé aj na základe výsledkov z predošlých rokov, že na juhu stredného Slovenska orly kráľovské nielen nehniezdia, ale ani nezimujú. Predpokladanou príčinou môže byť nedostatočná potravná ponuka v tomto regióne.

Asi najväčšou hrozbou pre zimujúcu populáciu je nebyvalý nárast prenasledovania druhu najmä trávením a nezákonným odstrelom a to predovšetkým v zimnom a jarnom období.

Zaujímavým bol nález uhynutého jedinca s maďarským krúžkom, ktorého lokalizáciu nahlásil poľovnícky hospodár pracovníkom Štátnej ochrany prírody. Jediniec bol nájdený v blízkosti hniezda v okrese Bánovce nad Bebravou. Na základe prvotnej obliadky bolo zistené, že sa jedná o subadultnú samicu, napohľad v dobrej kondícii a bez zranení. Išlo o jedinca, ktorý bol označený v pohorí Búkk v roku

2014 ako mláďa na hniezde. Veterinár stanovil ako príčinu úhynu urikózu - hromadenie kryštálikov kyseliny močovej na povrchu orgánov. Podľa vyjadrenia maďarských kolegov mohlo ochorenie vyvolať vplyv jedov, ktoré sa v súčasnosti najčastejšie nezákonne používajú na trávenie dravcov (Márton in verb.).

Orliak morský (*Haliaeetus albicilla*)

V porovnaní zimného výskytu s predchádzajúcim druhom možno konštatovať väčší rozptyl a vyššie koncentrácie boli zaznamenané v podstate len v Maďarsku v oblasti povodia rieky Tisza v severovýchodnej časti krajiny, ďalej v trojhraníčí Maďarska, Slovenska a Rakúska v oblasti povodia Dunaja a napokon v oblasti sútoku Moravy a Dyje v Českej republike. Predpokladanou príčinou väčšieho rozptylu zimujúcej populácie boli priaznivé klimatické pomery, najmä fakt, že väčšina vodných biotopov nebola zamrznutá, čo vytváralo dostupnú širšiu potravnú ponuku. V prípade nízkych teplôt a zamrznutia väčšiny vodných plôch sa zimoviská redukovávajú na nezamrzajúce vodné toky, akým je napríklad Dunaj.

Aj pre orliaka je najväčšou hrozbou výrazný nárast nezákonného prenasledovania trávením a odstrelom predovšetkým v nížinách.

Sokol rároh (*Falco cherrug*)

Na Slovensku bol monitoring realizovaný v oblastiach hniezdísk západoslovenskej a východoslovenskej subpopulácie. Z výsledkov monitoringu vyplynulo, že na našom území bolo zimujúcimi pármí, alebo jedincami obsadených 45 % súčasných hniezdísk. Najväčšími hrozbami pre zimujúce populácie je stále intenzívnejšie obhospodarovanie nížin v súvislosti s výrazným poklesom diverzity živočíchov, ktoré sú zastúpené v potrave sokolov rárohov, ale tiež nezákonné aktivity trávenia a odstrelu.

Celkovo sa do Zimného sčítania dravcov na území Slovenska zapojilo 60 mapovateľov, ich výsledky boli doplnené aj o ďalšie verejne prístupné dáta z portálu Aves symfony a Birding.sk

Za údaje, ktoré významne prispeli k získaniu výsledkov zimného sčítania ďakujeme mapovateľom:

Bacsa K. Bajo J., Balla M., Bartko I., Briedik D., Bunčák Š., Čáfal R., Deutschová L., Dobrota M., Ďubašák, Dúbravský A., P., Flajs T., Galáš R., Gálffyová M., Gális M., Hablák M., Harvančík S., Hrinko L., Hrtan E., Hulík T., Chavko J., Chrašč P., Izakovič J., Jureček R., Karaska D., Kerestúr D., Kertys Š., Kováč S., Kráľovič M., Krutý R., Lančaričová Z., Landsfeld B., Lengyel J., Lipták J., Maderič B., Matejovič B., Nemček V., Noviac P., Noga M., Olekšák M., Pačenovský S., Palkoci

E., Pjenčák P., Prágr A., Prachár V., Prešinský L., Pšenák T., Repel M., Riflík Z., Svetlík J., Slobodník R., Spišák J., Šipkovský I., Šnirer L., Šotnár K., Tedla T., Topercer J., Tužinský, Veselovský T., Vrlík P.

Ďalšie údaje nájdete na webe www.imperialeagle.eu/sk

LIFE15NAT/HU/000902 Ochrana orla kráľovského znížením človekom zapríčinennej mortality v Panónskom regióne

SUMMARY

RESULTS OF A WINTER CENSUS OF BIRDS OF PREY 2018 IN SLOVAKIA

The winter census of birds of prey in Slovakia is being carried out 12 years already. The priority was given to three species: the Imperial Eagle - 65 individuals, the Saker Falcon - 25 and the White-tailed Eagle - 79. The monitoring was held between 12th and 14th January, 60 experts participated on it. We found dead individual of the Imperial eagle in Bánovce nad Bebravou district. The veterinary analysis confirmed uricosis.

Sokol rároh

Foto: J. Svetlík

Z LÁSKY KU KRIVÝM ZOBÁKOM – VŠETCI ZA DRAVCE

Lucia Deutschová

Koncom apríla som sa vybrala na turistiku do Tekovskej Breznice v okrese Žarnovica. Keďže v lokalite evidujeme pár sokola sťahovavého, rozhodla som sa z bezpečnej vzdialenosti, zo skaly oproti preveriť, či je na hniezde všetko v poriadku. Hniezdo poznám z návštev v spoločnosti Jožka Chavka, aj situáciu na lokalite – z dôvodu vyrušovania a vykradnutia tu pár za posledných 17 rokov vyviedol mláďatá len 7 krát. Museli sa vysporiadať s pyrotechnikou, priamym vyrúšením a podobne. O to väčšia bola moja zvedavosť ohľadom aktuálnej sezóny, chcela som vedieť, či má tento rok pár potomstvo. Pri kontrole hniezda ďalekohľadom som zbadala niečo, z čoho som ostala v šoku a nechcela som tomu veriť. Prišla som teda bližšie, priamo pod hniezdo. Ležala v ňom samica, vôbec sa však nehýbala. Najhoršie obavy potvrdila fotografia – samica mala vyschnuté oko, bola uhynutá.

Od 5. marca do 4. apríla 2018 bolo na Slovensku odhalených šesť prípadov otráv chránených dru-

hov, pri ktorých zahynulo 53 dravcov, 1 sova a 5 jedincov krkavca. Ich spoločenská hodnota je spolu 92 540 eur (stav k 17.4.2018). Ide o doposiaľ najväčšie odhalenie týchto nelegálnych aktivít u nás, a pritom je to iba špička ľadovca - skutočných obetí je oveľa viac. Niektoré nálezy oznámili miestni obyvatelia. Išlo o prípady v okresoch Senica, Nitra, Nové Zámky, Topoľčany. Otrávený bol jeden orol kráľovský, šesť orliakov morských, štyridsať myšiakov lesných, šesť kaní močiarnych, jedna myšiarka ušatá a päť krkavcov. V roku 2017 boli nájdené otrávené návnady pri viacerých hniezdach sokola sťahovavého na východnom Slovensku, s dôsledkom úhynu páru a zmarenia hniezdenia. Páchateľa – chovateľa holubov sa podarilo chytiť a obviniť, čaká ho súd.

Vzhľadom na veľké množstvo známych prípadov, ako aj na fakt, že sokoly sú v nepriazni pravdepodobne miestnych chovateľov holubov, nemohla som pri Tekovskej Breznici vylúčiť cudzie zavinenie

Uhynuté orliaky morské v okrese Šaľa.

Foto: J. Lengyel

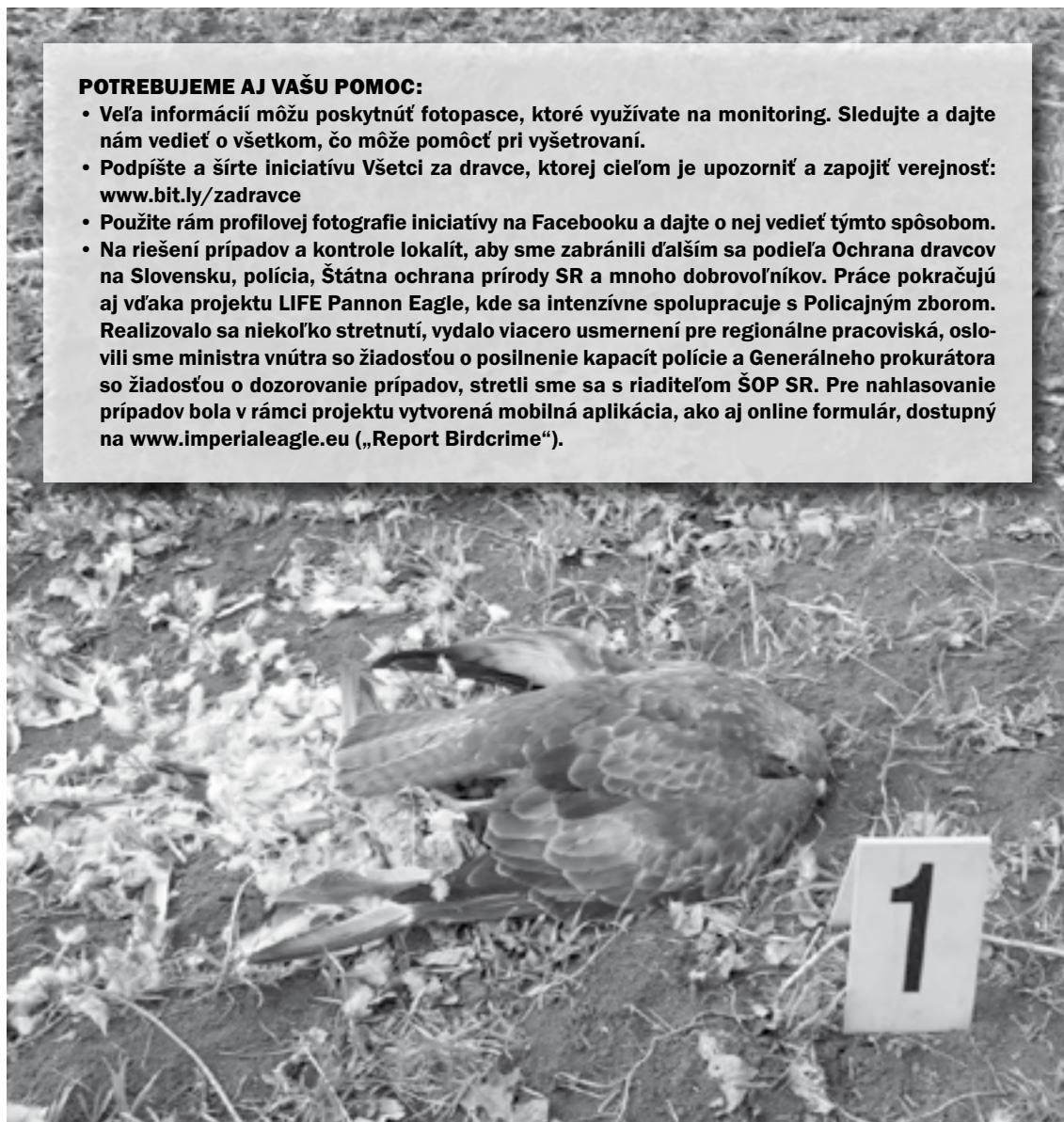

úhynu. Okamžite som informovala Štátnu ochranu prírody, Prezídium PZ SR – tí zabezpečili vyšetrotaveľov, technikov, veterinára. Do hniezda zlanil Stano Kováč, samica bola odovzdaná na analýzu, výsledky zatiaľ nie sú k dispozícii. Zábery z fotopasce indikujú, že jedinec mohol uhynúť dávnejšie a k samcovi sa zrejme pridala nová samica, počas riešenia prípadu sme sokoly na lokalite nevideli. O príčine úhynu sme sa nič bližšie nedozvedeli ani zo záberov. Chceme veľmi pekne poďakovať za pro-

fesionalitu všetkým, ktorí prišli na miesto a pomohli. Spomeňme si na problém vykrádania hniezd. V roku 2001 a v roku 2006 boli chytení a následne odsúdení dvaja páchatelia. Pravdepodobne to bolo hlavným dôvodom významného zníženia počtu vykradnutých hniezd v nasledujúcich rokoch. Predpokladáme preto, že aj v prípade ďalších typov nelegálnej činnosti bude najúčinnějšíou prevenciou dolapenie a následné odsúdenie páchatel'a. Sľubne sa vyvíja prípad cho- vateľa holubov na východe.

POTREBUJEME AJ VAŠU POMOC:

- Veľa informácií môžu poskytnúť fotopasce, ktoré využívate na monitoring. Sledujte a dajte nám vedieť o všetkom, čo môže pomôcť pri vyšetovaní.
- Podpíšte a šírte iniciatívu Všetci za dravce, ktorej cieľom je upozorniť a zapojiť verejnosť: www.bit.ly/zadravce
- Použite rám profilovej fotografie iniciatívy na Facebooku a dajte o nej vedieť týmto spôsobom.
- Na riešení prípadov a kontrole lokalít, aby sme zabránili ďalším sa podieľa Ochrana dravcov na Slovensku, polícia, Štátna ochrana prírody SR a mnoho dobrovoľníkov. Práce pokračujú aj vďaka projektu LIFE Pannon Eagle, kde sa intenzívne spolupracuje s Policajným zborom. Realizovalo sa niekoľko stretnutí, vydalo viacero usmernení pre regionálne pracoviská, oslovili sme ministra vnútra so žiadosťou o posilnenie kapacít polície a Generálneho prokurátora so žiadosťou o dozorovanie prípadov, stretli sme sa s riaditeľom ŠOP SR. Pre nahlasovanie prípadov bola v rámci projektu vytvorená mobilná aplikácia, ako aj online formulár, dostupný na www.imperialeagle.eu („Report Birdcrime“).

Jeden z množstva nájdených myšiakov v okrese Nové Zámky.

Foto: J. Lengyel

Osobitné poďakovanie patrí Jozefovi Lengyelovi, ktorý obetavo, počas niekoľkých týždňov, kontroloval jedno z miest identifikácie hromadného úhynu dravcov a intenzívne komunikoval s políciou. Významnou mierou prispel nie len k získaniu dôležitých dôkazov, ale tiež pomáha pri vyšetrovaní. Výbor RPS sa mu preto rozhodol udeliť ocenenie Ochránársky čin roka 2018, z ktorého mal Jožko veľkú radosť – dostal ho počas akcie zameranej na kontroly hniezd orliaka morského v Dunajských luhoch.

Projekt LIFE Pannon Eagle sa realizuje s podporou Európskej únie na území Slovenska, Maďarska, Rakúska, Českej republiky a Srbska. Významnou mierou prispieva k zlepšeniu podmienok cieľových druhov v Chránených vtáčích územiach (súčasť siete Natura 2000).

SUMMARY

BIRDS OF PREY IN DANGER – CAMPAIGN AGAINST BIRD CRIME

A dead female of a Peregrine Falcon was found inside nest near Tekovská Breznica (Žarnovica district). This could be another case of a bird crime. Poisoning was proven in 2017 in case of several unsuccessful breeding attempts of Peregrine Falcon in Eastern Slovakia. The case is at a court now. 6 cases of confirmed or suspected poisoning with as many as 59 victims were detected in Slovakia between 5th March and 17th April 2018. Total social value of victims is 92 540 Euro. Yet it is just the tip of the iceberg. All cases are being dealt with by the Raptor Protection of Slovakia, Police, State Nature Conservancy and the appropriate veterinary authorities.

Ocenenie „Ochránársky čin roka 2018“ pre Jozefa Lengyela.

Foto: M. Martinská

V tomto čísle sú prezentované výsledky Malých členských projektov a ďalších aktivít podporených Západoslávskou energetikou, a.s. v rámci programu 3D od ZSE – Dávame domov dravcom (www.dravce.sk/3D).

3. miesto
Kaňa sivá (*Circus cyaneus*)
Ervin Hrtan ml.

2. miesto
Výrlik lesný (*Otus scops*)
Karol Šotnár